

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2013

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
- Γ. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

2 Δεκεμβρίου 2013

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **10 Ιανουαρίου 2014**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-28, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**E.E – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Μικρή βελτίωση οικονομικού κλίματος σε ΕΕ και Ευρωζώνη**

Το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται για έβδομο διαδοχικό μήνα τον Νοέμβριο στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ¹, με το σχετικό δείκτη να αυξάνεται οριακά, κατά 0,8 και 0,4 μονάδες αντίστοιχα, στις 98,5 και 102,1 μονάδες. Ενώ η ανοδική τάση που ξεκίνησε τον Μάιο συνεχίζεται, ο ρυθμός της τους τελευταίους δύο μήνες έχει υποχωρήσει, αντανακλώντας τη σταδιακή διαφοροποίηση των εξελίξεων σε κάθε τομέα. Αναλυτικότερα:

Στην **Ευρωζώνη**, η βελτίωση του κλίματος προήλθε από την ανάκαμψη των προσδοκιών στη Βιομηχανία και τις Υπηρεσίες. Αντίθετα, οι επιχειρηματικές προσδοκίες αποδυναμώθηκαν στις Κατασκευές, ενώ στο Λιανικό Εμπόριο παρέμειναν σταθερές, με την καταναλωτική εμπιστοσύνη να κλονίζεται σε μικρό βαθμό. Συγκεκριμένα, στις **Κατασκευές** ο σχετικός δείκτης κινήθηκε ελαφρώς πτωτικά (-0,9), ενώ οι προσδοκίες ενισχύθηκαν σημαντικά στις **Υπηρεσίες** (+2,9). Στη **Βιομηχανία**, το κλίμα παρουσίασε ήπια βελτίωση τον Νοέμβριο (+1,1), ενώ τέλος, στην **καταναλωτική εμπιστοσύνη** επιδεινώθηκε (-0,9), ανακόπτοντας έτσι τη συνεχή ενίσχυσή της από τον περυσινό Δεκέμβριο. Το οικονομικό κλίμα βελτιώθηκε σε τέσσερις από τις πέντε μεγαλύτερες οικονομίες της ζώνης του ευρώ, στην Ολλανδία (+1,3), την Γερμανία (+0,8), την Ισπανία (+1,4) και την Ιταλία (+1,9), ενώ επιδεινώθηκε στην Γαλλία (-0,9).

Στην **ΕΕ**, η άνοδος του δείκτη οικονομικού κλίματος ήταν λιγότερο έντονη (+0,4). Σε επίπεδο τομέων, οι προσδοκίες βελτιώθηκαν στην Βιομηχανία και μάλιστα περισσότερο σε σχέση με την Ευρωζώνη, ενώ ηπιότερη από ότι σε αυτή ήταν η άνοδος τους στις Υπηρεσίες. Από την άλλη πλευρά, το κλίμα στο Λιανικό Εμπόριο επιδεινώθηκε σημαντικά, ενώ στις Κατασκευές κατέγραψε μικρή καλυτέρευση. Όπως και στη ζώνη του ευρώ, η εμπιστοσύνη των καταναλωτών κάμφθηκε ελαφρά. Ο κύριος λόγος για την έντονη πτώση των προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο ήταν η αισθητή υποχώρησή τους στο Ην. Βασίλειο, τη μεγαλύτερη οικονομία της ΕΕ εκτός Ευρωζώνης. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνονται στις -2 και τις -3,9 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής βελτιώνονται στην ΕΕ και παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες στην Ευρωζώνη, ενώ οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης κινούνται ανοδικά και στις δύο ζώνες. Από την άλλη πλευρά, ο δείκτης που αφορά στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα αυξάνεται οριακά στην ΕΕ, ενώ δεν μεταβάλλεται στην Ευρωζώνη.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις +4,2 και -0,8 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους αμβλύνονται και στις δύο ζώνες, ενώ οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση βελτιώνονται οριακά στην ΕΕ και σημαντικά στην Ευρωζώνη. Τέλος, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης δεν μεταβάλλονται στην ΕΕ, καταγράφοντας άνοδο στην Ευρωζώνη.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις -5,6 μονάδες στην ΕΕ και στις -7,7 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα χάνουν σημαντικό έδαφος στην ΕΕ και δεν μεταβάλλονται στην Ευρωζώνη, ενώ οι εκτιμήσεις

¹ Οι χρονοσειρές και οι σταθμίσεις των χωρών έχουν αναθεωρηθεί από τον Ιούλιο 2013 λόγω της ένταξης στο δείκτη της ΕΕ της Κροατίας.

για τα αποθέματα υποδηλώνουν μικρότερη ρευστοποίηση, κυρίως στην ΕΕ. Τέλος, πτωτικά κινείται ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες στην ΕΕ, σε αντίθεση με τη μικρή άνοδο που κατέγραψε στην Ευρωζώνη.

- για τα αποθέματα υποδηλώνουν μικρότερη ρευστοποίηση, κυρίως στην ΕΕ. Τέλος, πτωτικά κινείται ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες στην ΕΕ, καταγράφοντας μικρή άνοδο αντίθετα στην Ευρωζώνη.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2012=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)¹

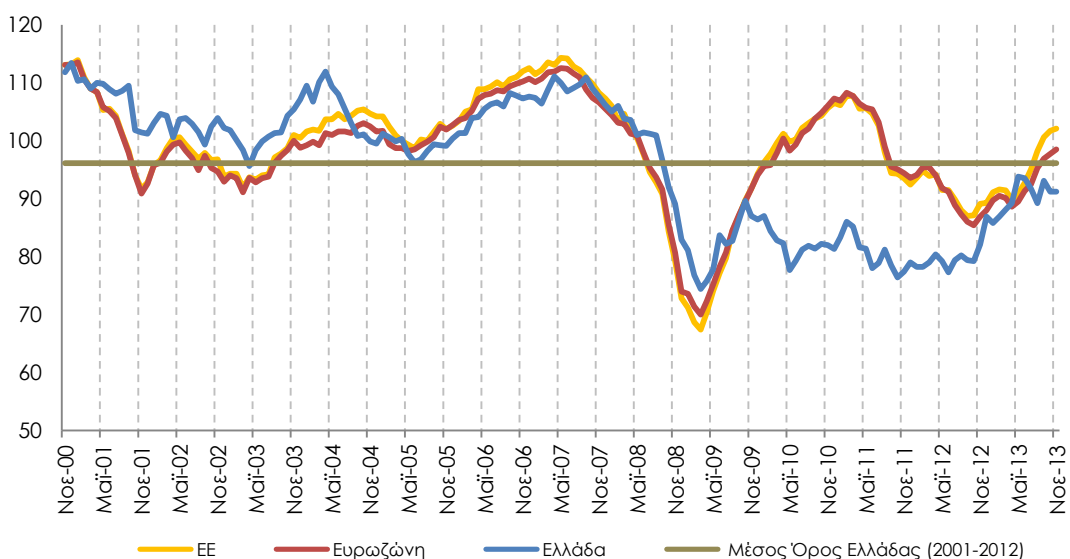
Περιοχή	Ακραίες τιμές ²		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012				
ΕΕ-28	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,1	94,1	79,6	101,7	101,0	90,8				
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	98,5	94,3	80,7	101,1	101,8	90,4				
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	96,1	98,6	82,0	82,0	80,6	80,0				
Περιοχή	2012											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
ΕΕ-28	93,6	94,8	93,9	94,2	91,5	91,5	89,9	88,0	87,0	87,1	89,1	89,3
Ευρωζώνη	94,1	95,4	95,4	94,0	91,8	91,2	88,9	87,3	86,0	85,4	86,9	88,0
Ελλάδα	78,2	78,2	79,0	80,4	79,2	77,3	79,4	80,2	79,4	79,2	82,1	86,9
Περιοχή	2013											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
ΕΕ-28	91,1	91,6	91,4	89,8	90,9	92,7	95,1	98,2	100,6	101,7	102,1	
Ευρωζώνη	89,7	90,5	90,1	88,6	89,5	91,3	92,5	95,3	96,9	97,7	98,5	
Ελλάδα	85,8	86,9	88,1	89,2	93,8	93,5	91,7	89,2	93,1	91,2	91,2	

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2012, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-28 και Ελλάδα (1990-2012=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κινείται στις -26,5 και -30,6 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι αρνητικές προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών εξομαλύνονται ελαφρά στην ΕΕ και παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες στην Ευρωζώνη, ενώ οι προβλέψεις για την απασχόληση επιδεινώνονται, κυρίως στην Ευρωζώνη.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -12,4 στην ΕΕ και στις -15,4 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους βελτιώνονται ελαφρά σε αμφότερες τις ζώνες, σε αντίθεση με τις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας, οι οποίες επιδεινώνονται. Η πρόθεση για αποταμίευση χάνει έδαφος σε αμφότερες τις ζώνες και τέλος, ο δείκτης προβλέψεων για την εξέλιξη της ανεργίας αυξάνεται, κυρίως στην Ευρωζώνη.
- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος) χάνει έδαφος στην ΕΕ (+12,7 από +16,7 μον.) και στην Ευρωζώνη (+4,9 από +8,6 μον.). Από τα επιμέρους στοιχεία, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων αποδυναμώνονται στην ΕΕ και ενισχύονται ελαφρώς στην Ευρωζώνη, ενώ ο δείκτης εκτιμήσεων για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης εξασθενεί σε αμφότερες τις ζώνες, εξέλιξη παρόμοια με εκείνη στο δείκτη για τις προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο.

ΕΛΛΑΔΑ: Αμετάβλητο το οικονομικό κλίμα, μικτές οι τάσεις ανά τομέα

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα παραμένει τον Νοέμβριο στα επίπεδα του περασμένου μήνα και διαμορφώνεται εκ νέου στις 91,2 μονάδες. Από τους επιμέρους τομείς, η επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία και τις Υπηρεσίες αντισταθμίζεται από τη μικρή βελτίωση στο Λιανικό Εμπόριο και τις Κατασκευές, ενώ η καταναλωτική εμπιστοσύνη διατηρείται σχεδόν αμετάβλητη. Παγιώνεται έτσι μία τάση σταθεροποίησης των προσδοκιών πολιτών και επιχειρήσεων, καθώς δύο τάσεις συνεχίζουν να τις επηρεάζουν. Από τη μία πλευρά καταγράφεται μικρή εξασθένηση της ύφεσης, με τους πτωτικούς ρυθμούς δραστηριότητας σε διάφορους κλάδους να αμβλύνονται. Από την άλλη πλευρά, η διευθέτηση των πολλαπλών φορολογικών υποχρεώσεων που σωρεύονται στους τελευταίους μήνες του έτους, σε συνδυασμό με τη διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, ασκεί πιέσεις στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς, αλλά και στις επιχειρήσεις. Σημειώνεται ωστόσο ότι ειδικά όσον αφορά στους πολίτες, η κλιμάκωση της απαισιοδοξίας για την οικονομική κατάσταση σε οικογενειακό επίπεδο, δεν έχει αντίκτυπο στις εκτιμήσεις των οικονομικών προοπτικών της χώρας, καθώς αυτές παρουσιάζουν βελτίωση. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής χάνουν έδαφος, με τα αποθέματα να φανερώνουν ελαφρά αποκλιμάκωση και τις εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης να επιδεινώνονται.
- στις **Υπηρεσίες**, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους αποδυναμώνονται, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση των πωλήσεων παραμένουν στα ίδια σχεδόν επίπεδα και οι αρνητικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους διευρύνονται περαιτέρω.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι δυσμενείς εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εντείνονται, αν και οι επίσης αρνητικές προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές τους αμβλύνονται, με τον αρνητικό δείκτη των εκτιμημένων αποθεμάτων να εξομαλύνεται ελαφρά.
- στις **Κατασκευές**, οι δυσμενείς προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων εντείνονται ήπια, με ταυτόχρονη όμως άνοδο του δείκτη της προβλεπόμενης απασχόλησης.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού επιδεινώνονται, ενώ εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας μεταβάλλονται θετικά, όπως συμβαίνει και με τις προθέσεις για αποταμίευση. Τέλος, οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας το επόμενο 12μηνο βαίνουν δυσμενέστερες.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Περαιτέρω εξασθένηση προσδοκιών, αρνητικές οι προβλέψεις παραγωγής

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία χάνει περαιτέρω έδαφος τον Νοέμβριο, αγγίζοντας τις 84,6 (από 88,4) μονάδες, ελαφρώς υψηλότερα έναντι της αντίστοιχης περσινής του επίδοσης (80,4 μον.). **Η πτώση του δείκτη εκπορεύεται αφενός από τις επιδεινούμενες προβλέψεις για την παραγωγή της επόμενης περιόδου και αφετέρου από την χειροτέρευση των εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση.** Όλοι σχεδόν όμως οι δείκτες επιδεινώνονται αυτό το μήνα, ενώ ακόμα και θετικοί μέχρι πρότινος δείκτες αλλάζουν τάση. Αναλυτικότερα:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται 4 μονάδες χαμηλότερα, στις -33 μονάδες. Το 36% των επιχειρήσεων δηλώνει χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και μόλις το 3% δηλώνει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται σε αρνητικά επίπεδα για πρώτη φορά μετά τον Ιανουάριο, στις -5 μονάδες (από +6), με το 18% (από 22%) των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της παραγωγής στο επόμενο τρίμηνο και το 22% (από 16%) πτώση.

γ) Ελαφρώς πτωτικά κινούνται οι εκτιμήσεις για τα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων**, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +4 (από +7) μονάδες και το 17% (από 20%) των επιχειρήσεων να αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα.

δ) Οι τάσεις στους δείκτες που συνδέονται με την **εξαγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων** είναι μικτές: οι **εκτιμήσεις για τις εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο γίνονται** και πάλι αρνητικές (-2 από +1 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), ενώ οι **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** και οι **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες** καταγράφουν μικρή βελτίωση (στις -18 και +11 από -20 και +8 μον. οι αντίστοιχοι δείκτες).

ε) Οι **προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** επίσης αλλάζουν τάση, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -4 (από +10) μονάδες και το ¼ (από 15%) των επιχειρήσεων να αναμένει μείωση πωλήσεων στο επόμενο διάστημα. Αλλά και οι **εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις** επιδεινώνονται, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -9 (από +1) μονάδες.

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, στους 4,3, ενώ το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** ενισχύεται οριακά στο 67,3% (από 66,5%).

ζ) Ο δείκτης **προβλέψεων για την απασχόληση** κινείται πτωτικά, στις -17 (από -6) μονάδες, με μόλις 5% των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της απασχόλησης, όταν όμως το ποσοστό εκείνων που αναμένουν πτώση διπλασιάζεται στο 22%.

η) Στις **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών**, ο σχετικός αρνητικός δείκτης διευρύνεται ελαφρά κατά 2 μονάδες, στις -8, με τα 4/5 των επιχειρήσεων όμως να προβλέπουν σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο και το 13% μείωσή τους.

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες βαίνουν δυσμενέστερες τον Νοέμβριο σε Καταναλωτικά και Ενδιάμεσα Αγαθά, αλλά βελτιώνονται στα Κεφαλαιουχικά. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά Αγαθά** κινείται πτωτικά και τον Νοέμβριο, στις 88,6 (από 93,1) μονάδες, με το αρνητικό ισοζύγιο παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης να επιδεινώνεται περαιτέρω (-19 από -10 μον.), όπως και η προβλεπόμενη παραγωγή τους προσεχείς μήνες (στις μηδέν από +3 μον. ο δείκτης), αλλά και το ισοζύγιο αποθεμάτων (+6 από +3 μον.). Ως προς την εξαγωγική δραστηριότητα, μικρή άνοδο παρουσιάζουν οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εξαγωγές (+5 από +3 μον. ο δείκτης) και οι αντίστοιχες προβλέψεις για το επόμενο τρίμηνο (+11 από +7 μον. ο δείκτης), αν και οι εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού δεν μεταβάλλονται (στις -9 μον. ο δείκτης). Οι προβλέψεις για την απασχόληση παραμένουν αμετάβλητα αρνητικές (-4 μον. ο δείκτης), ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης κινείται στις -3 (από +2) μονάδες, με τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων (4/5) να μην αναμένει μεταβολές.

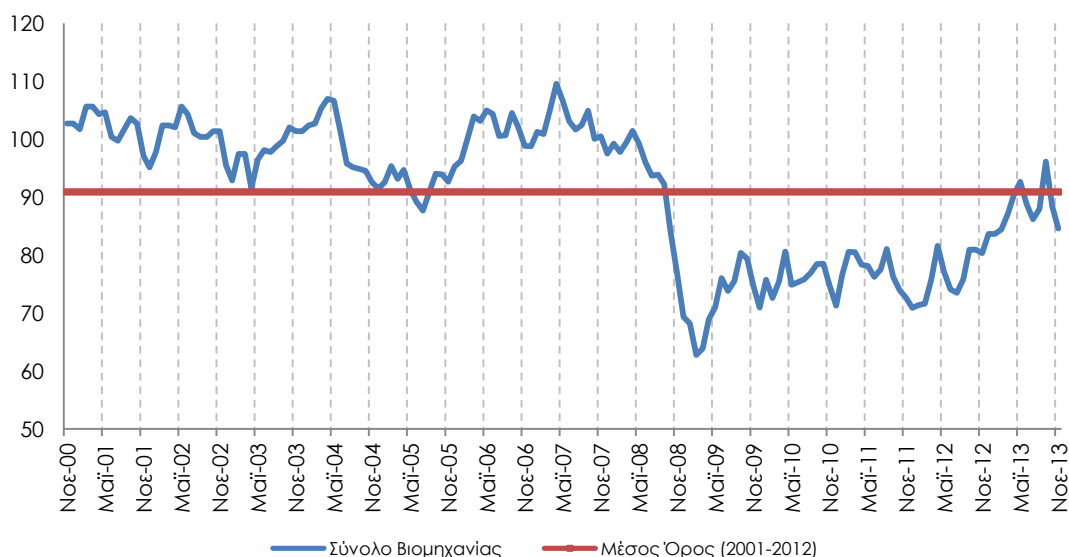
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Βιομηχανία (1996-2006=100)		Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012		
		62,8 Φεβ-09	109,5 Απρ-07	90,9	91,9	72,1	75,8	76,9	77,2		
2012											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
71,4	71,6	75,7	81,6	77,1	74,1	73,5	75,8	80,9	81,0	80,4	83,6
2013											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
83,7	84,4	87,1	90,3	92,6	88,8	86,2	88,0	96,1	88,4	84,6	

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Σε αντίθεση με το σύνολο της βιομηχανίας ανοδικά κινείται τον Νοέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά**, φθάνοντας στις 87,2 (από 81,5) μονάδες. Οι περισσότεροι δείκτες βελτιώνονται: το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή κερδίζει 9 μονάδες και διαμορφώνεται στις +8 μον., ενώ και ο έντονα αρνητικός δείκτης στις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξομαλύνεται ελαφρά (-44 από -46 μον.). Το ισοζύγιο

των αποθεμάτων κινείται πτωτικά στη -1 μονάδα (από +5), ενώ στους εξαγωγικούς δείκτες, αν και εξασθενούν οι θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εξαγωγές (+9 από +28 μον. το ισοζύγιο) οι προβλέψεις του επόμενου τριμήνου και οι εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού βελτιώνονται (στις +20 από +15 και στις -15 από -33 μον. οι σχετικοί δείκτες). Ωστόσο, οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου παρουσιάζουν ισχυρή επιδείνωση τον Νοέμβριο (-48 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ ως προς τις τιμές, το 15% (από 4%) των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει μείωσή τους και καμία άνοδο.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα Αγαθά** υποχωρεί τον Νοέμβριο στις 78,7 (από 84,3) μονάδες, επιδείνωση η οποία προέρχεται από την αλλαγή τάσης στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής (-14 από +12 μον.). Την έντονη αυτή πτώση δεν καταφέρνουν να αντισταθμίσουν η ήπια άνοδος του ισοζυγίου των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση (στις -45 από -49 μον.) και η μικρή αποκλιμάκωση των εκτιμώμενων αποθεμάτων (στις +5 από +9 μον. το σχετικό ισοζύγιο). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ελαφρώς πτωτική είναι η τάση των εκτιμήσεων στις τρέχουσες εξαγωγές (-16 από -12 μον. ο δείκτης), αλλά και στην προβλεπόμενη απασχόληση του κλάδου (-14 από -10 μον. το σχετικό ισοζύγιο), όπου το 14% των επιχειρήσεων αναμένει νέες απώλειες θέσεων εργασίας και το υπόλοιπο 85% σταθερότητα. Στις τιμές, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις -11 (από -15) μονάδες, με τα 4/5 των επιχειρήσεων να αναμένουν σταθερότητα τιμών.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Στα ίδια σχεδόν επίπεδα οι επιχειρηματικές προσδοκίες

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές κινείται οριακά ανοδικά τον Νοέμβριο, στις 74,4 μονάδες από 73,6 τον προηγούμενο μήνα, επίπεδο που είναι αισθητά ανώτερο του αντίστοιχου περυσινού (51,1 μον.). **Οι εκτιμήσεις για το επίπεδο των προγραμματισμένων εργασιών μεταβάλλονται ελαφρώς αρνητικά, τάση που αντισταθμίζεται από την ήπια άνοδο στις προβλέψεις για την απασχόληση.** Αναλυτικότερα, ο αρνητικός δείκτης που αφορά στο πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων χάνει 2 μονάδες και διαμορφώνεται στις -61 μονάδες, με το 67% (από 72%) των επιχειρήσεων να διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών του το επόμενο τρίμηνο και το 6% (από 13%) να αναφέρει το αντίθετο. Στον αντίποδα, το ισοζύγιο προβλέψεων για την απασχόληση βελτιώνεται, και διαμορφώνεται στις +2 μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία των εργασιών παραμένουν αμετάβλητες, με το σχετικό αρνητικό δείκτη να αναδιαμορφώνεται στις -21 μονάδες. Η επιδείνωση στις προγραμματισμένες εργασίες οδηγεί σε μείωση των μηνών εξασφαλισμένης δραστηριότητας (στους 10,8 από 12 μήνες), ενώ σε επίπεδο τιμών, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο περιορίζεται στις -21 (από -28) μονάδες. Τέλος, ένα 5% (από 8%) των επιχειρήσεων του τομέα αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 47% επισημαίνει τη χαμηλή ζήτηση, το 24% την ανεπαρκή χρηματοδότηση και το 23% διάφορους άλλους λόγους όπως η γραφειοκρατία, η οικονομική ύφεση, η υψηλή φορολογία, την έλλειψη μεγάλων έργων κ.α., ως τα κυριότερα λειτουργικά του προσκόμματα.

Αναλυτικότερα στους επιμέρους κλάδους:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** κερδίζει έδαφος τον Νοέμβριο, κινούμενος στις 49,3 (από 44,7) μονάδες, επίπεδο που είναι αισθητά ανώτερο έναντι της αντίστοιχης περυσινής τιμής του (31,8 μονάδες). Η πτώση του δείκτη στις προβλέψεις για την απασχόληση (-38 από -32 μον.), υπεραντισταθμίζεται από την κάμψη της απαισιοδοξίας που καταγράφεται στις προγραμματισμένες εργασίες (-61 από -76 μον. ο δείκτης). Στα υπόλοιπα στοιχεία, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων βελτιώνονται, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται σε ελαφρώς θετικά επίπεδα, στις +3 μονάδες (από -23), ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας περιορίζονται στους 4,7 (από 6). Στο πεδίο των τιμών, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εξομαλύνονται οριακά (-16 από -18 μον. το ισοζύγιο), ενώ τέλος, μόλις το 2% των επιχειρήσεων δεν αναφέρει λειτουργικά εμπόδια, με τις υπόλοιπες να δηλώνουν ως βασικότερα προσκόμματα τη χαμηλή ζήτηση (62%), την ανεπάρκεια χρηματοδότησης (19%) και τους λοιπούς τρέχοντες παράγοντες που συνδέονται με την οικονομική ύφεση (17%).

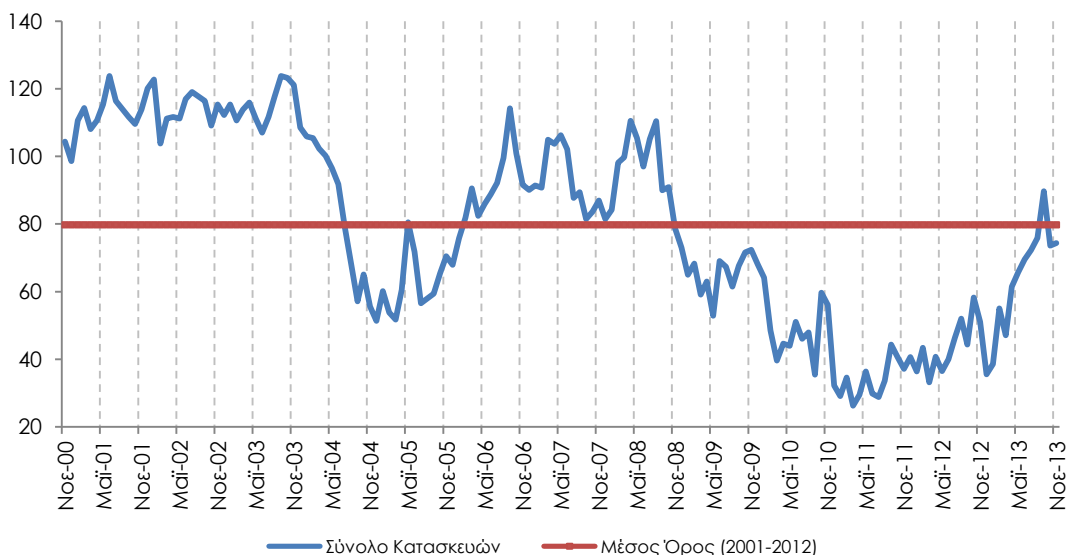
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας		Ακραίες τιμές		Μέσος όρος							
Κατασκευές (1996-2006=100)		Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012		
		26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03	79,7	95,3	65,5	47,4	34,2	43,2		
2012											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
36,4	43,4	33,2	40,8	36,5	40,0	46,3	52,0	44,4	58,3	51,1	35,6
2013											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
38,5	55,0	47,1	61,5	65,7	69,5	72,3	75,9	89,7	73,6	74,4	

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων** σημειώνει μικρή αύξηση τον Νοέμβριο, στις 90 (από 88,4) μονάδες, αισθητά υψηλότερα σε σχέση με πέρυσι (59,4 μον.). Από τις βασικές συνιστώσες του δείκτη, η κάμψη στις προβλέψεις για τις προγραμματισμένες εργασίες κατά 9 μονάδες (στις -61 μον. το σχετικό ισοζύγιο) αντισταθμίζεται από παραπλήσια άνοδο σε όρους προβλέψεων για την απασχόληση (+26 από +14 μον. ο

δείκτης). Στους υπόλοιπους δείκτες, έντονη είναι η πτώση στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων (-35 από -22 μον.), ενώ στις τιμές, η αποπληθωριστική τάση εξομαλύνεται περαιτέρω (στις -24 από -32 μονάδες το ισοζύγιο). Τέλος, ένα 7% (από 10%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 38% να επισημαίνει τη χαμηλή ζήτηση και από ένα 27% αμφότερες την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τη χαμηλή χρηματοδότηση ως τα βασικότερα επιχειρηματικά τους προσκόμματα.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Ήπια βελτίωση προσδοκιών, αμβλύνονται οι απαισιόδοξες προβλέψεις για τις πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** τον Νοέμβριο βελτιώνεται ελαφρά και διαμορφώνεται στις 74,6 (από 71,2) μονάδες, σε υψηλότερα πάντως επίπεδα από πέρυσι (56,2 μονάδες). **Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύονται σχεδόν σε όλους τους κλάδους, με εξαίρεση ίσως την Ένδυση - Υπόδηση όπου η ενδιάμεση περίοδος των εκπώσεων φαίνεται να ενίσχυσε τη σχετική ζήτηση. Όμως από την άλλη πλευρά οι δυσμενείς προβλέψεις για τις πωλήσεις του επόμενου τριμήνου εξομαλύνονται, καθώς πλησιάζουμε στην εορταστική περίοδο. Από τους εξεταζόμενους κλάδους, καταγράφεται σε όλους άνοδος προσδοκιών, πλην παραδόξως των Πολυκαταστημάτων.** Αναλυτικότερα, οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους διευρύνονται ελαφρά, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -43 (από -39) μονάδες και το 61% (από 58%) των επιχειρήσεων να αναφέρει χαμηλές πωλήσεις. Όμως οι προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο κερδίζουν έδαφος, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -20 (από 38) μονάδες και το 41% (έναντι 54% τον προηγούμενο μήνα) των επιχειρήσεων να αναμένει μείωση πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο. Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα μεταβάλλονται ήπια, με το σχετικό ισοζύγιο να παραμένει αρνητικό, υποδηλώνοντας μειωμένα επίπεδα αποθεμάτων για την εποχή (-10 από -13 μονάδες). Το αρνητικό ισοζύγιο στις παραγγελίες προς προμηθευτές επίσης αμβλύνεται στις -19 (από -24) μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται άνοδος, αν και ο σχετικός δείκτης είναι αρνητικός (-10 από -19 μον.). Τέλος, στις προβλέψεις για τις τιμές, ο σχετικός δείκτης παραμένει αρνητικός (-17 από -14 μον.), γεγονός που υποδηλώνει συνέχιση της μείωσης τιμών.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** κερδίζει 3 περίπου μονάδες τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στις 70,1 μονάδες, σημαντικά ανώτερα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (48,8 μονάδες). Στις τρέχουσες όμως πωλήσεις, ο σχετικός αρνητικός δείκτης χάνει εκ νέου έδαφος, φθάνοντας στις -47 (από -28) μονάδες, ενώ αντίθετα ο αρνητικός δείκτης για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου καταγράφει σημαντική βελτίωση (-24 από -49 μον.). Οι εκτιμήσεις των αποθεμάτων υποδηλώνουν συνέχιση στην τάση ρευστοποίησης (-21 από -17 μον. ο δείκτης), με συνέπεια ο δείκτης των προβλέψεων παραγγελιών προς προμηθευτές να παρουσιάζει άνοδο (-9 από -17 μον. ο δείκτης). Η τάση στην απασχόληση του κλάδου δείχνει σταθερότητα, αφού 9 στις 10 επιχειρήσεις δεν αναμένουν μεταβολές, με τις υπόλοιπες όμως να επισημαίνουν μείωση (-8 από -12 μον. ο δείκτης). Τέλος, οι τιμές συνεχίζουν να υποχωρούν, καθώς το σχετικό ισοζύγιο διατηρείται έντονα αρνητικό (-30 από -32 μον.), αν και ένα 9% (από 2%) των επιχειρήσεων προβλέπει άνοδο στο επόμενο τρίμηνο.

Περαιτέρω θετική μεταβολή καταγράφει ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, φθάνοντας τον Νοέμβριο στις 106,5 (από 91,3) μονάδες, επίδοση υπερδιπλάσια σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή. Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εξομαλύνονται οριακά (-10 από -12 μον. ο δείκτης), ενώ σημαντική άνοδο καταγράφει ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου, ο οποίος τετραπλασιάζεται σχεδόν στις +31 μονάδες. Στα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις -2 (από +20), υποδηλώνοντας εντονότερη ρευστοποίηση η οποία φαίνεται να ενισχύθηκε κατά την ενδιάμεση περίοδο των εκπτώσεων, ενώ ως προς τις παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο, το αρνητικό ισοζύγιο βελτιώνεται ελαφρά στις -11 (από -13) μονάδες. Σε επίπεδο απασχόλησης, οι σχετικές προβλέψεις κερδίζουν έδαφος, με το σχετικό ισοζύγιο να λαμβάνει θετικό πρόσημο για πρώτη φορά κατά την τελευταία τετραετία. Τέλος, στις τιμές, το 84% (από 66%) των επιχειρήσεων προβλέπει σταθερότητα και οι υπόλοιπες μείωσή τους.

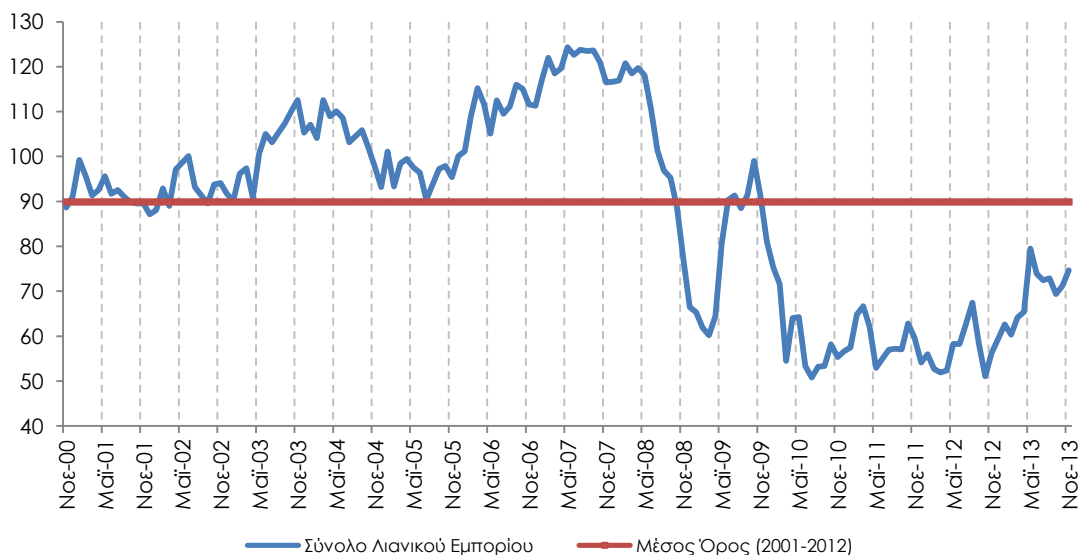
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας		Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
		Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012			
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		50,8 ούλ-10	124,3 Μαι-07	89,9	102,5	80,4	59,2	58,9	57,1			
2012												
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	
56,0	52,7	51,9	52,4	58,2	58,2	62,7	67,5	58,4	51,1	56,2	59,4	
2013												
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	
62,6	60,3	64,2	65,4	79,5	73,9	72,4	72,9	69,4	71,2	74,6		

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Ανοδικά κινείται ο δείκτης των επιχειρηματικών προσδοκιών και στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού** τον Νοέμβριο, φθάνοντας στις 65,3 (από 58,3) μονάδες, χαμηλότερα όμως σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά επίπεδα (69,3 μον.). Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βαίνουν δυσμενέστερες (-41 από -37 μον. ο δείκτης), ενώ αντίθετα αποκλιμακώνονται οι αρνητικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να

περιορίζεται στις -25 μον. Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα υποδηλώνουν επίπεδα χαμηλά για την εποχή (-6 από +14 μον. το ισοζύγιο), ενώ και οι αρνητικές προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο αμβλύνονται (-15 από -46 μον.). Οι δυσμενείς προβλέψεις για την απασχόληση βελτιώνονται ελαφρά (-37 από -45 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εντείνονται (στις -14 από -2 μον. το ισοζύγιο).

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά** ενισχύεται σημαντικά και τον Νοέμβριο, κινούμενος στις 93,5 (από 88,5) μονάδες, ανώτερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (70,2 μον.). Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου αμβλύνονται (-18 από -35 μον. το ισοζύγιο), ενώ στα αποθέματα καταγράφεται περαιτέρω αποκλιμάκωση, με το ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -17 (από -34) μονάδες. Βελτίωση του αρνητικού δείκτη καταγράφεται και στις προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (-8 από -24 μον.), ενώ και ο αρνητικός δείκτης για τις προβλέψεις απασχόλησης περιορίζεται (-8 από -14 μονάδες), με το 1/5 των επιχειρήσεων να αναμένει περαιτέρω μείωση των θέσεων εργασίας στον κλάδο, αν και τριπλασιάζεται στο 12% το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν άνοδο. Ανοδικά κινείται και το αρνητικό ισοζύγιο παραγγελιών προς προμηθευτές (-21 από -13 μον.), ενώ τέλος στις τιμές, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις -14 (από -6) μονάδες.

Πτωτικά κινούνται και πάλι οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** τον Νοέμβριο, με το σχετικό δείκτη να χάνει 8 μονάδες, φθάνοντας στις 40,9, στα ίδια επίπεδα συγκριτικά με την αντίστοιχη περσινή επίδοση. Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι αρνητικές εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων γίνονται ακόμα πιο αρνητικές, ενώ ο ήδη έντονα αρνητικός δείκτης στις προβλεπόμενες πωλήσεις δεν καταγράφει αξιόλογη άνοδο (-66 από -69 μον.). Τα αποθέματα είναι πάντως φυσιολογικά για την εποχή (στις -3 από -1 μον.), ενώ οι παραγγελίες προς προμηθευτές χάνουν έδαφος (-43 από -32 μον. το ισοζύγιο). Στην απασχόληση του κλάδου το επόμενο τρίμηνο καταγράφεται θετική μεταβολή στο σχετικό δείκτη (-8 από -19 μον.), ενώ τέλος, στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες παραμένουν σχεδόν στα ίδια επίπεδα (-29 από -31 μονάδες ο δείκτης).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Μικρή επιδείνωση στις επιχειρηματικές προσδοκίες σε όλους τους κλάδους

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** επιδεινώνεται ήπια τον Νοέμβριο, κινούμενος στις 73,6 (από 77,6) μονάδες, σε υψηλότερα πάντως επίπεδα έναντι της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (52,5 μον.). **Οι περισσότεροι δείκτες σε όλους τους κλάδους επιδεινώνονται, αν και ήπια.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων επανέρχεται στις -4 (από +3) μονάδες του Σεπτεμβρίου, ενώ το ισοζύγιο εκτιμήσεων για τη ζήτηση του τρέχοντος τριμήνου παραμένει στα ίδια σχεδόν επίπεδα (-4 μονάδες). Στις προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου ο σχετικός δείκτης κινείται πτωτικά, στις -17 (από -10) μονάδες, ενώ ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία, το ισοζύγιο για την απασχόληση επιδεινώνεται επίσης, αλλά ήπια (-21 από -19 μον.), με το 28% των επιχειρήσεων να αναμένει νέα μείωση των θέσεων εργασίας το προσεχές τρίμηνο και μόλις 7% (από 10%) να περιμένει άνοδο. Ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο κινείται στις -17 (από -20) μονάδες, ενώ μειώνεται ελαφρά στο 13% (από 16%) το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 41% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, ένα 26% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 16% παράγοντες

όπως η οικονομική ύφεση, η καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, η έλλειψη ρευστότητας, τα τραπεζικά επιτόκια χορηγήσεων, η υψηλή φορολογία κ.α.

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών επισημαίνονται τα εξής:

Πτώση καταγράφει τον Νοέμβριο για τρίτο κατά σειρά μήνα ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία**, φθάνοντας στις 74,7 (από 82,5) μονάδες, υψηλότερα πάντως έναντι της αντίστοιχης περσινής τιμής του (66,5 μονάδες). Από τους βασικούς δείκτες, όλοι μεταβάλλονται αρνητικά: η πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων επιδεινώνεται αισθητά (-4 από +11 μονάδες ο δείκτης), ενώ και τα ισοζύγια στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση και τις βραχυπρόθεσμες προβλέψεις για την επικείμενη πορεία της χάνουν αντίστοιχα από 4 και 7 μονάδες και διαμορφώνονται στις -10 και -38 μονάδες. Σε όρους απασχόλησης, οι σχετικές προβλέψεις επιδεινώνονται οριακά (στις -43 από -41 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ στις τιμές, ο σχετικός αρνητικός δείκτης κινείται ανοδικά (-4 από -15 μονάδες). Τέλος, το 1/10 (από ¼) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία και το 67% να κρίνει ως βασικότερο επιχειρηματικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης.

Υποχώρηση σημειώνει ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών και στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, κινούμενος κατά 5 μονάδες χαμηλότερα, στις 69,5, ανώτερα όμως σε σχέση με πέρυσι (40,9 μονάδες). Σε επίπεδο βασικών δεικτών, το αρνητικό ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διευρύνεται κατά δύο μονάδες, στις -11, ενώ στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση καταγράφεται έντονη πτώση των 10 μονάδων στο σχετικό δείκτη (στις -21 μον.), εξέλιξη ανάλογη με εκείνη στην προβλεπόμενη ζήτηση του επόμενου τριμήνου (+3 από +11 μονάδες ο δείκτης). Από τις υπόλοιπες μεταβλητές και παρά την επιδείνωση στους βασικούς δείκτες, ανοδικά κινείται το ισοζύγιο στις προβλέψεις για την απασχόληση (+11 από -10 μον.), με το δείκτη πρόβλεψης για τις τιμές να εξομαλύνεται στις -18 (από τις -33) μονάδες. Τέλος, διευρύνεται ελαφρά στο 15% (από 12%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με τις υπόλοιπες να αναφέρουν την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης (35%), την ανεπάρκεια ζήτησης (37%) και την τρέχουσα συγκυρία (8%) ως τα βασικότερα κλώσματα στη λειτουργία τους.

Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
		Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012		
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01	85,1	97,8	70,1	63,6	61,7	54,8		
2012											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
54,2	53,4	55,2	56,1	57,4	53,0	52,9	55,0	59,9	52,2	52,5	55,8
2013											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
58,9	62,3	60,4	61,9	69,3	79,2	76,1	76,0	75,9	77,6	73,6	

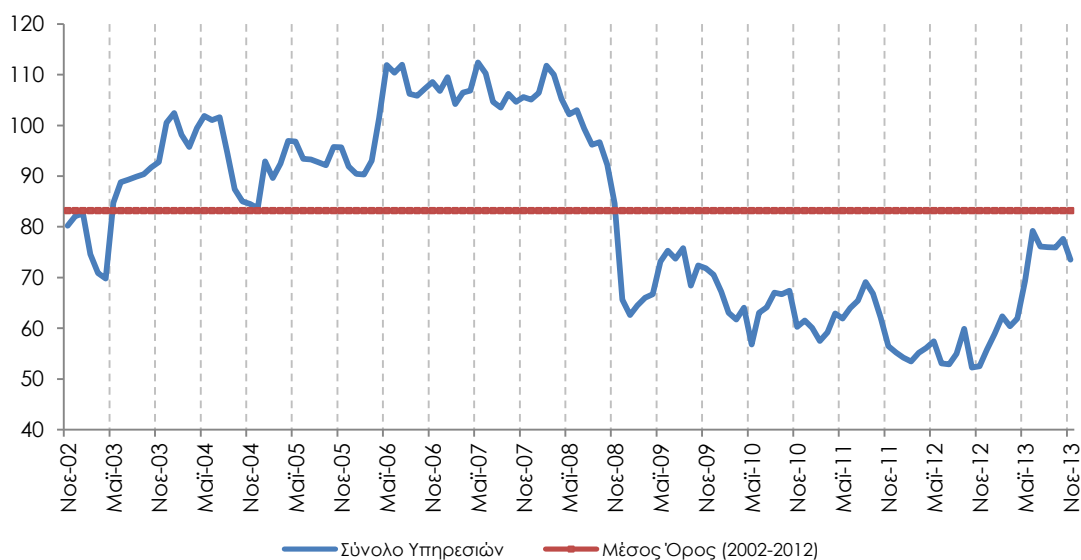
Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Πτωτικά κινούνται οι προσδοκίες των επιχειρήσεων στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** τον Νοέμβριο (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 86,5 (από 91,2) μονάδες, ανώτερα από την αντίστοιχη περσινή τιμή του (65,7 μονάδες). Στις βασικές μεταβλητές, ο δείκτης στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση

των επιχειρήσεων χάνει 3 μονάδες και διαμορφώνεται στις +22, ενώ, παρά τη μικρή άνοδο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (+6 από +3 μονάδες το ισοζύγιο), οι προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης ζήτησης επιδεινώνονται αισθητά (+16 από +34 μον. το ισοζύγιο). Οι προσδοκίες για την απασχόληση μεταβάλλονται επίσης αρνητικά (+6 από +21 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ στις προβλέψεις για τις τιμές καταγράφεται εξομάλυνση των αποπληθωριστικών τάσεων (-12 από -24 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, στο 39% (από 37%) κινείται το ποσοστό των επιχειρήσεων του κλάδου που δηλώνει ακώλυτη επιχειρηματική λειτουργία και το 27% να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο εμπόδιο.

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** παρουσιάζουν επιδείνωση, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 61,7 (από 66,8) μονάδες, ελαφρώς υψηλότερα έναντι του αντίστοιχου περσινού επιπέδου (58 μον.). Οι βασικοί δείκτες δραστηριότητας μεταβάλλονται αρνητικά, εκτός από τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση, όπου το σχετικό ισοζύγιο ισοσκελίζεται (από -3 μον.). Στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση και την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης, οι σχετικοί δείκτες χάνουν από 12 και 10 μονάδες αντίστοιχα (στις -15 και -33 αντίστοιχα), ενώ οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου επιδεινώνονται οριακά (στις -11 από -8 μον. ο δείκτης). Ως προς τις προβλεπόμενες μεταβολές των τιμών, το σχετικό ισοζύγιο μεταβάλλεται αρνητικά (-48 από -40 μον.), ενώ το ποσοστό, τέλος, των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία αυξάνεται ελαφρά στο 15% (από 10%), με το 46% των επιχειρήσεων να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 26% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 10% τους υπόλοιπους τρέχοντες παράγοντες ως βασικότερα εμπόδια στην ομαλή δραστηριότητά τους.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στον κλάδο των **Χερσαίων Μεταφορών** εξασθενούν ελαφρά, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 71,2 (από 73,7) μονάδες, σε τιμή ανώτερη έναντι της αντίστοιχης περσινής του (52,1 μον.). Από τις βασικές συνιστώσες του δείκτη, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα των επιχειρήσεων χάνουν έδαφος (+11 από +17 μον. ο δείκτης), όπως και οι αντίστοιχες για την τρέχουσα ζήτηση (-13 από 0 μον. το ισοζύγιο). Οι θετικές αυτές

μεταβολές δεν αντισταθμίζονται από την άνοδο του σχετικού δείκτη στην προβλεπόμενη ζήτηση κατά 10 μονάδες (στις -42 μον.). Στα υπόλοιπα στοιχεία, ο δείκτης στις προβλέψεις για την απασχόληση καταβαραθρώνεται στις -70 (από -57) μονάδες, ενώ στις προβλεπόμενες τιμές, οι προσδοκίες μείωσης αποκλιμακώνονται (-1 από -25 μον. ο δείκτης), ενώ σχεδόν ομόφωνα (94% από 72%) οι επιχειρήσεις αναμένουν σταθερότητα. Το οριακό 2% δηλώνει εκ νέου απρόσκοπτη λειτουργία, με το 45% να επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 25% την ανεπάρκεια της ζήτησης, το 11% το ανεπαρκές εργατικό δυναμικό και το 16% την τρέχουσα οικονομική κατάσταση ως τα κύρια λειτουργικά εμπόδια του κλάδου.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Σταθεροποίηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης**

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης διαμορφώνεται οριακά χαμηλότερα τον Νοέμβριο, μετά την άνοδο του περασμένου μήνα, στις -66,7 (από -66,2) μονάδες. Η μικρή εξομάλυνση της ανόδου του περασμένου μήνα οφείλεται στην επιδείνωση των οικονομικών δεδομένων των νοικοκυριών, καθώς στο τελευταίο τρίμηνο έχουν να διευθετήσουν πολλές φορολογικές υποχρεώσεις που ασκούν πιέσεις στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Η κάλυψη των πληρωμών φόρων, των τακτικών μηνιαίων δαπανών και των λοιπών τρεχόντων εξόδων φαίνεται να δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι η ανεργία μάλλον επανέρχεται σε ανοδική τροχιά. Πάντως, η κλιμάκωση της απαισιοδοξίας για την οικονομική κατάσταση σε οικογενειακό επίπεδο, δεν έχει αντίκτυπο στην εκτιμήσεις των οικονομικών προοπτικών της χώρας, καθώς αυτές παρουσιάζουν βελτίωση. Οι Έλληνες παραμένουν με διαφορά οι πιο απαισιόδοξοι ευρωπαϊκοί καταναλωτές, ενώ τα νοικοκυριά της Κύπρου ακολουθούν, με το σχετικό δείκτη να κινείται σε ελαφρώς ανώτερα επίπεδα σε σύγκριση με εκείνα του Σεπτεμβρίου (στις -53,1 μον.). Η Πορτογαλία έρχεται και πάλι τρίτη στη σειρά στη σχετική κατάταξη, σημειώνοντας βελτίωση στο δείκτη της (-39,1 από -42,3 μον.), ενώ την πρώτη πεντάδα συμπληρώνουν εκ νέου η Βουλγαρία και η νεοεισερχόμενη Κροατία (-38,0 μον. αμφότεροι οι δείκτες), καταλαμβάνοντας τη θέση της Ρουμανίας. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης κινείται ανοδικά σε 16 (από 21) χώρες τον Νοέμβριο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, ενώ θετικοί δείκτες καταγράφονται σταθερά στις σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Φινλανδία, Δανία), αλλά και σε Ιρλανδία και Μάλτα. Αναλυτικότερα για την Ελλάδα:

- **Δυσμενέστερες προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών τον Νοέμβριο για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες επιδεινώνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -59 (από -56,5) μονάδες. Το 71-72% των πολιτών αναμένει το τελευταίο δίμηνο ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, και το 4% (από 7%) προβλέπει βελτίωση. Οι σχετικοί δείκτες στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -4,9 και -6,1 μονάδες αντίστοιχα.

- **Οριακή βελτίωση στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο μεταβάλλονται θετικά, με το σχετικό δείκτη να ανέρχεται στις -62,2 (από -63,9) μονάδες και το 76% των καταναλωτών να προβλέπει εκ νέου μικρή ή αισθητή επιδείνωση, όταν το 9% (από 8%) κρίνει ότι η κατάσταση θα μεταβληθεί θετικά. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -10,7 και -13,5 μονάδες.

- **Ανάκαμψη στην πρόθεση για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες κερδίζει έδαφος για δεύτερο κατά σειρά μήνα και διαμορφώνεται στις -71 (από -74,7) μονάδες. Το 69% (από 74%) των νοικοκυριών στην Ελλάδα δε θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο, έναντι του 10% που τη θεωρεί εκ νέου αρκετά ή πολύ πιθανή. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -7,5 και -10,6 μονάδες.

- **Εντείνεται η απαισιοδοξία για την εξέλιξη της ανεργίας**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες επιδεινώνεται τον Νοέμβριο, φθάνοντας στις +74,2 (από +69,7) μονάδες. Το 87% (από 84%) των νοικοκυριών προβλέπουν ότι η ανεργία θα αυξηθεί ελαφρά ή αισθητά και ένα 4% (από 6%) αναμένει ελαφρά

ή αισθητή μείωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αυξάνονται στις +26,5 και +31,4 μονάδες.

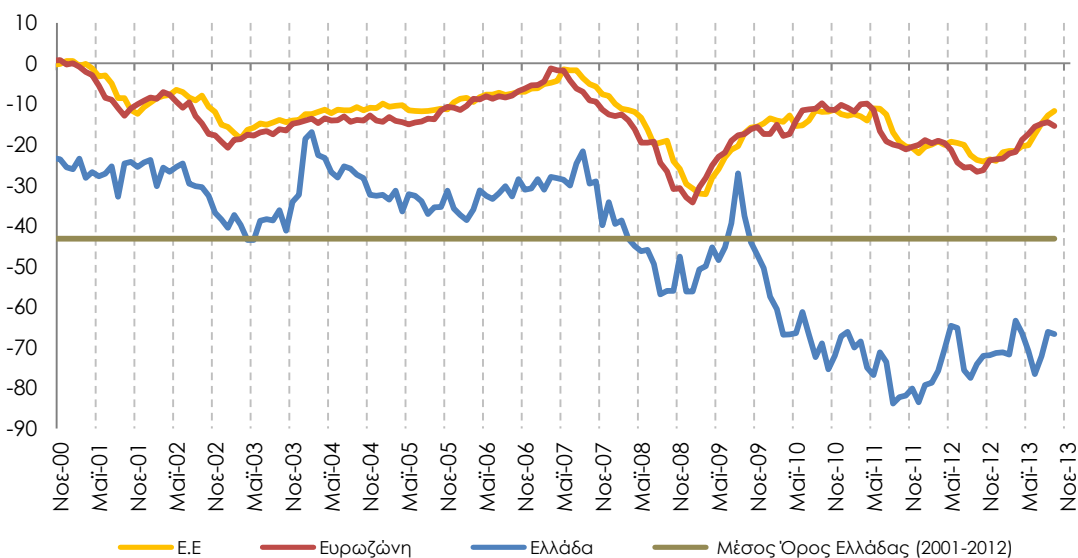
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012				
ΕΕ-28	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-13,0	-17,7	-23,1	-13,1	-15,5	-21,4				
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-14,2	-18,4	-24,8	-14,2	-14,5	-22,3				
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-43,2	-46,0	-45,7	-63,4	-74,1	-74,8				
Περιοχή	2012											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-28	-20,6	-20,0	-19,2	-20,1	-19,3	-19,6	-20,1	-22,6	-23,8	-24,2	-23,6	-24,0
Ευρωζώνη	-20,6	-20,1	-18,9	-19,7	-19,1	-19,6	-21,3	-24,4	-25,7	-25,5	-26,7	-26,3
Ελλάδα	-80,1	-83,5	-79,3	-78,7	-75,8	-70,4	-64,7	-65,2	-75,6	-77,5	-74,1	-72,1
Περιοχή	2013											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-28	-21,9	-21,6	-21,6	-20,4	-20,2	-17,5	-14,8	-12,8	-11,7	-11,7	-12,4	
Ευρωζώνη	-23,9	-23,6	-23,5	-22,2	-21,8	-18,8	-17,4	-15,6	-14,9	-14,5	-15,4	
Ελλάδα	-71,9	-71,4	-71,2	-71,8	-63,4	-66,5	-70,9	-76,6	-72,2	-66,2	-66,7	

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• **Οριακή άνοδος στις προβλέψεις για μείζονες αγορές**

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επιπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) ανακάμπτει οριακά, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -70,1 (από τις -70,8) μονάδες και το 80% των καταναλωτών να προβλέπει εκ νέου ότι θα προβεί σε λίγο ή

πολύ λιγότερες δαπάνες. Μόλις το 2% (από 3%) αναμένει ότι οι δαπάνες του θα αυξηθούν λίγο ή πολύ, ενώ οι ευρωπαϊκοί αρνητικοί δείκτες διαμορφώνονται στις -23,7 και -25,3 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα.

• **Οριακή αποκλιμάκωση στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών**

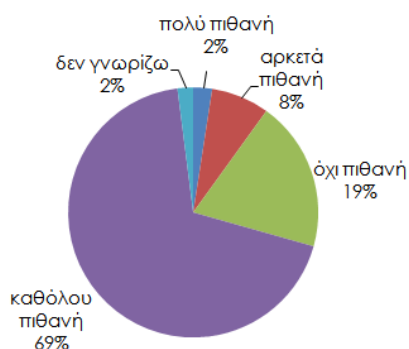
Ο αρνητικός δείκτης πρόβλεψης μεταβολών των τιμών τους προσεχείς 12 μήνες χάνει μία μονάδα τον Νοέμβριο, φθάνοντας στις -2 μονάδες, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό να αυξάνεται ελαφρώς στο 39% (από 38%), που είναι ίδιο με το ποσοστό εκείνων που αναμένουν σταθερότητα τιμών (από 37%). Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη βρίσκονται στις +17,1 και +14 μονάδες.

• **Αύξηση του ποσοστού εκείνων που δηλώνουν ότι έχουν χρεωθεί**

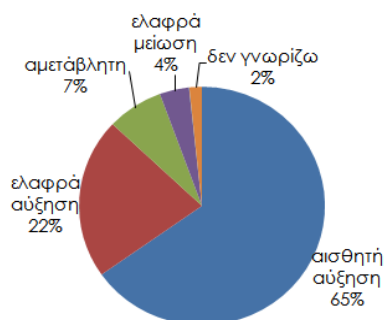
Ως προς τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» παραμένει στο 60%, ενώ το αντίστοιχο εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους διαμορφώνεται εκ νέου στο 14%. Το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι αποταμιεύει λίγο ή πολύ μειώνεται στο 9% (από 13%), ενώ τέλος, το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι έχουν χρεωθεί αυξάνεται μετά από ένα πεντάμηνο σταθερότητας στο 17% (από 13%).

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

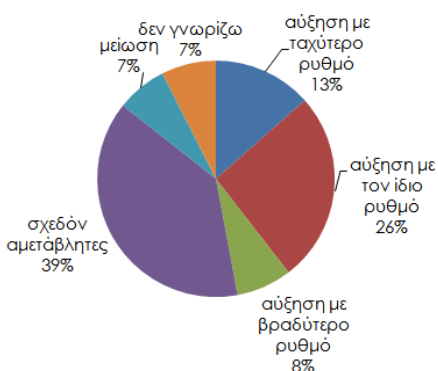
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

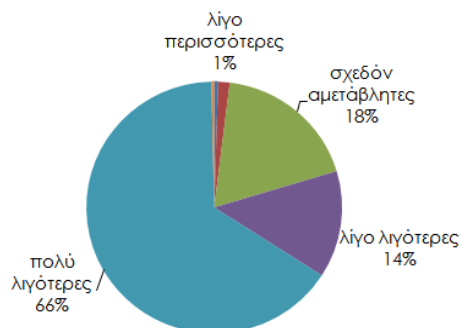
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Πηγή: IOBE